

9. (ó, ö >) *ü, ű > u, ü* rövidülés történt a *dülleszt, düllő, hetfü, térgyepül, égyugul, ékutyl, sutul* szavakban.

10. Rövidülést szenvedtek továbbá a határozóragok és névutók személyragos alakjai (*belülem, tüled, ütüle, rulad, nekem, alulam, fölüled, felüle, mellüle, megüünk*) és ez a pár szó: *muszaj, gácsér, firhang, lül*.

11. Nem rövidültek meg a *kísír, kísirt, kísirtet, ígir, ígíret, dícsír* és a *hálá* szó ebben a kifejezésben: *hálá Istennek!*

Magánhangzók fejlődése.

12. Idegen eredetű szavaknál többféleképp fejlődött magánhangzó: a) szó elején: *iskola ~ oskola, isztronga, iskátula*; b) szó végén: *fásli, pertli, dékli, rádli, hokédli, hajzli, guráhli*, stb.; c) szó belsejében: *krévo-vica ~ kërrovica, garádics, Kalára, kovártél, guruska, borozda, háromas* (hármás).

Magánhangzók kiesése.

13. Ha szóösszetételben vagy *h* kiesése következtében két magánhangzó egymás mellé kerül, az egyik közülük kiesik: *gazdasszon, komasszon, hasajja* (= hasa alja), *tokajja* (= toka alja), *áprëndál, rádás, mûta ~ mûte, mé* (= miért).

Nyílt szótagban gyakori a magánhangzó kiesése: *bajszom, csatló, csörge, magló, vackcl*.

14. Haplológia vagy hanyag kiejtés következtében jöttek létre a következő alakok: *adde, adi, ucide, hocide, kē* (~ *kének, kédet, kéték*), *gyükké, gyükkéték, nézhedd, láthadd, oszt* (= aztán), *bon* (= bújjon), *csígat* (= csittítgat), *hallám* (= hadd lássam), *hanném, hász, hászé, hászén* (= hát hiszen), *tá, tán, zargat, ládd, nem tom, mék* (= megyek), *kék* (= kellene), *a nótának a zárja* (= áriája).

15. Nem esett ki a magánhangzó a *tekenyős* (-béka) és *kerepölő* szavakból.

(Folytatjuk.)

Kömüves Géza.

NÉPI FOGLALKOZÁSOK, NÉPSZOKÁSOK, NÉPJELLEM

Szegedi vizi élet.

A vizi malmok ideje lejárt. Szeged környékén, ahol a múlt század derekán az egymás mellett álló malmoktól alig lehetett a vízen közlekedni, ma már egy sincs. A Maros nekünk maradt szakaszán, Szegedtől—Nagylakig 1924-ben még három malom volt. Egy Bökény alatt, kettő Apátfalván. Az első átment Romániába, az egyik apátfalvit 1925 telén elpusztította a zajló jég; ma még egy van belőle a Marcika család tulajdonában. Sok szép faragást rakott rá az öreg Marcika szabad idejében. De már ez is nagyon rozoga állapotban van.

A szegedi tanácsai jegyzőkönyvekben többször van róluk említés. Több olyan *rév* volt, ahol a malmok dolgozhattak. Nyár idején aztán valamennyinek a gazdája a Tisza közepén lévő szigeten rendezte a mindig híres molnár bálát, mint azt egyik öreg hálásztól hallottam. A révek

pontosan ki voltak jelölve s a malmok helye is pontosan megvolt határozva.

Az egyik révről ezeket találtam az 1800. évi jegyzőkönyvben: „A malmoknak a hajdani katonai ispotál és most város épülete irányában Bánát felé nyúló révét, melyben első helyen Koren György, másodikon nemes Wolford József úr, harmadikon Nagy Pál József, negyediken Temesvári Mihály, ötödiken Milkovics János, hatodikon Csöveszki János úr, hetediken Adám Mihály, nyolcadikon Böresök János, kilencediken Vekerdi Antal, tizediken Böresök Ferenc malmai forognak, megvizsgálta és úgy találta, hogy mivel még a bánátosi partig 52 ölnyi térség maradna, sem a hajózásnak, sem a halászatnak akadály nem vetődne, különben is a Tisza apadásával ezen malmok más helyre eresztetnek, holott Hódi úrnak malma a tizenegyedik helyen megférne, e szerint ezen tizenegyedik hely Hódi Imre úrnak átengedtetik“.

Levéltári adatok a szegedi halászatához. A városi tanács jegyzőkönyvéből néhány adatot ragadunk ki a halászat történetéhez. Nagyobbára olyan halászati módról szól ez a néhány adat, amelyet ma már nem ismernek Szeged környékén. Az 1800. évi jegyzőkönyv 1900. sz. alatt olyan halászatról beszél, melyek közül a két elsőt már egyáltalában nem ismerik. Szó szerint idézzük a jegyzőkönyvet: „Vizsgálat alá vétetett a kiárendálendő nagy halászatnak kontraktusa is, mely jövedelemhez jövedőre minden apróbb: pirittyes, veiszes, kecés, tapogató stb. halászatok is a Maty hidig és bodoni halászaton kívül, sőt jövő első májustól ezen jövedelemhez fog kapcsoltatni a Marostói halászat is, melyről az új kontraktusban emlékezet fog tétetni“. A veiszékről még egyszer tétetik említés, mikor is Váradi Antal fakereskedő arról panaszkodik, hogy a vízi malmok és halászó rekeszek miatt nem tudják Bereg- és Ungmegyék-ből a fát lehozni. Még egy adatunk van a Matyéri halászatról ugyancsak ebből az esztendőből. Amikor is „Jerney József a Matybeli halászatnak arendátora engedelmet kér, hogy a Maty parton a vendégfogadó istállója mellett csekély épületet tétethessen, ahol hálókat szárítani lehessen“. A kérést a tanács „megvétette“ s így a bérlő a halásztanyát nem rendezhette be.

Banner János.

A kilences szám a debreceni ember babonájában.

Bár a debreceni ember alapjában nem babonás, mégis él lelkében egy néhány őseitől rámaradt babona, melyekben ha nem is hisz, de elmondja, tartja és szorultságában alkalmazza. Ha nem használ, annak szerinte az az oka, hogy nem hiszi, vagy közelében van néhány hitetlen.

A babonában ritkán a hármas szám, de leginkább a kilences szám a döntő.

Erre bemutatok néhány népi babonát.

1. Ha valamely gyermeket megrontanak, fürdőt kell neki készíteni. A fürdő készül kilenc kútból hozott vízből. De a vízhozónak nem szabad köszönni senkinek, nem szabad széjjel mézni, hanem egyenesen menni. A vízbe tesznek 9 sírhalomról hozott földet, kilenc deszka kerítésből vá-